

Meer kanten op met flexibele teelt en afzet

Een consumptieteelt waar je twee kanten mee op kunt. Dat was vorig jaar het idee dat ontstond bij de aanleg van het demonstratieveld voor de Aardappeldemodag. Deze wijze van flexibele teelt en afzet leverde praktijkervaringen op die bedrijfsleider Marcel Tramer van WUR-Proefcentrum Westmaas de moeite waard vindt om met sectorgenoten te delen.

Meer kanten op met flexibele teelt en afzet

Eind augustus is een ideaal moment voor het organiseren van een aardappelbeursdag met velddemonstraties. Niet alleen omdat je dan een (redelijk) oogstbaar gewas hebt en de kans op mooi weer groter is. Nog een factor die meetelt is dat dit tijdstip voor een groot deel van de sector in een korte relatief rustige periode valt. Dit ligt namelijk grofweg tussen de oogst van tafel- plus pootaardappelen en die van fritesaardappelen in, schetst Tramper de situatie. "Voor ons is dit tijdstip echter een lastige, want voor welk teelt doel in het demoveld kiezen wij dan? Wij willen namelijk ook voor het hoogste saldo gaan. Bij eventueel direct afluand te leveren tafelaardappelen zijn de kilo's en knolmaat eind augustus al wel in orde, maar dan draait het dus vooral om de dagmarktprijzen. Die liggen aan het eind van de zomermaand niet vaak op een hoog niveau. Zetten we fritesaardappelen op het demoveld, dan missen we eind augustus juist knolgewicht, lengte en als het even tegenzit ook het juiste onderwatergewicht, aangezien de meeste rassen nog tot ver in september door kunnen groeien."

Keuze voor dubbeldoelras

Het geschetste dilemma bracht Tramper vorig jaar op het idee om eens een keer een dubbeldoelras in het rooidemoveld

te telen. De keuze viel op Challenger, een mooi ogend ras met zowel goede kook- als friteseigenschappen. "Wanneer hier op het oogsttijdstip alsnog voldoende lengte in zit en de prijs ook nog eens oké is, kunnen ze naar de fritesfabriek. Is de sortering fijner, dan zijn ze ook zeer geschikt als verse tafelaardappel en kunnen ze bij een daarbij passende marktprijs naar een kleinverpakker. Alles draait uiteindelijk om de lengte van het groeiseizoen en uiteraard ook het groei-verloop", vervolgt Tramper. "Je weet immers nooit vooraf wanneer je precies kunt beginnen met poten. En volgt bijvoorbeeld later nog een keer een lange periode van droogte, dan zul je evenmin een topopbrengst halen, laat staan dat je knollen met voldoende lengte krijgt. Dat is waarom we de teelt wat anders hebben ingericht dan bij veel telers gebruikelijk zal zijn."

Met voorkiemen meer speling

Om alvast wat groeitijd te winnen is het pootgoed vorgekiemd in de bekende Joppe-zakken. Bij aankomst, meestal is dat eind januari, gaan ze gelijk in de voorkiemzakken. "Groot voordeel hiervan is dat je de poters gegarandeerd beschikbaar hebt zodra het geschikte moment van poten is aangebroken", aldus de bedrijfsleider. "Daarnaast heb je

het hele kiemtraject van ontvangst naar de start van de teelt toe helemaal zelf in handen. Zou het uitgangsmateriaal nog tot het tijdstip van poten bij de toeleverancier blijven staan, en het is ook nog eens laat in het voorjaar, dan heb je kans dat de pootgoedteler voor de aflevering eerst nog een keer de poters moet draaien of overstorten om de lange kiemen eraf te halen. Dat zijn handelingen waar het pootgoed veelal niet van opknapt. En valt het poottijdstip vroeg, dan krijg je vaak poters direct uit de koeling die eigenlijk nog te koud en te weinig kiem hebben voor een vlotte groeistart. Met poters minimaal acht tot tien weken in de Joppe-zak heb je daar geen last van", is de ervaring van de bedrijfsleider. "Je kunt het voorkiemen prima sturen en daarmee flexibel toewerken naar het geschikte moment van poten. Dan heb je voor elk poottijdstip een kiem die stevig genoeg is om zonder afbreken in de grond te belanden en waarmee je ook nog eens met elk pootsysteem, bekerband of snarenbed, aan de slag kunt." Nog een bewuste keuze van Tramper is de potermaat. "We gaan als het kan voor een grove sortering, bij de Challenger was dat 45/50. Grovere knollen zijn vitaler dan kleinere. Dat is de hoofdreden van de keuze, alleen je hebt tijdelijk wel meer kilo's te bergen en te verstouwen, waarmee dus wat extra kosten gepaard gaan."

Pootafstanden aangepast

Op 30 maart brak het eerste geschikte moment van veldwerk rondom Westmaas aan. Het was daarbij de bedoeling om het 6 hectare grote rooidemoveld volledig in te poten. Om verschillende pootsystemen te vergelijken is de ene helft met een bekerbandpootmachine en de andere helft met een snarenbedpootmachine gepoot. "Wanneer je vroeg kunt beginnen met poten is dat altijd prettig, want dan heb je alvast een voorsprong in de teelt", weet de bedrijfsleider uit ervaring. Die kans deed zich dit voorjaar ook voor, maar wel met enig risico erbij, vertelt Tramper. "Eind maart was het weer zomers, met zelfs een temperatuur van 20 graden Celsius overdag", roept hij

Bij toepassing van Joppe-zakken kunt je het voorkiemen prima sturen en daarmee flexibel toewerken naar het geschikte moment van poten.

Meer kanten op met flexibele teelt en afzet

Saldoberekeningen Challenger flexibele afzet

	Tafel affland levering week 30	Tafel bewaring levering week 17	Frites vroeg levering week 32	Frites bewaring levering week 17
Pootgoed:				
tafel: 3100 kg/ha 45/50 op 36 cm	€ 1.156,00	€ 1.156,00	€ 1.063,00	€ 1.063,00
frites: 2850 kg/ha 45/50 op 39 cm				
Onkruid bestrijding:				
afbranden 0,4 Quickdown + 1 olie	€ 26,60	€ 26,60	€ 26,60	€ 26,60
na opkomst:				
0,1 Basagran + 0,5 Boxer + 0,1 Sencor + 0,1 Agral Gold	€ 17,25	€ 17,25	€ 17,25	€ 17,25
Phytophthora bestrijding:				
3 x 0,6 Revus	€ 70,20	€ 70,20	€ 70,20	€ 70,20
3 x 0,4 Zorvec Endavia	€ 115,80	€ 115,80	€ 115,80	€ 115,80
2 x 1,2 Infinito (late teelt 4 x 1,2 Infinito)	€ 49,20	€ 98,40	€ 49,20	€ 98,40
2 x 0,5 Ranman Top (late teelt 3 x 0,5 Ranman Top)	€ 51,50	€ 77,25	€ 51,50	€ 77,25
Alternaria bestrijding:				
3 x 0,5 Narita		€ 46,50		€ 46,50
Kiemremming:				
1 x 11 Crown MH		€ 132,00		€ 132,00
6 x 1,4 Sight 10 ml/ton		€ 720,00		€ 720,00
Beregenen:				
1 x per seizoen, 30 mm	€ 330,00	€ 330,00	€ 330,00	€ 330,00
Bemesting:				
300 kg/ha 18-46-0	€ 330,00	€ 330,00	€ 330,00	€ 330,00
600 kg/ha KAS	€ 510,00	€ 510,00	€ 510,00	€ 510,00
500 kg/ha Patentkali	€ 315,00	€ 315,00	€ 315,00	€ 315,00
400 kg/ha 16-0-30	€ 338,00	€ 338,00	€ 338,00	€ 338,00
Kosten bewaring:				
energiekosten	€ -	€ 225,00 - 1.000,00	€ -	€ 225,00 - 1.000,00
kisten bij tafelaardappelen / losgestort bij frites	€ -	€ 400,00	€ -	€ 50,00
Totale teeltkosten excl mechanisatie	€ 3.309,55	€ 4.683,00	€ 3.216,55	€ 4.240,00
Opbrengsten:				
aardappelen ton/ha	55	62	55	65
prijs (indicatie en uiteraard variabel) in €/100 kg	24	28	20	25
Opbrengst	€ 13.200,00	€ 17.360,00	€ 11.000,00	€ 16.250,00
Saldo	€ 9.890,45	€ 12.452,00 - 11.677,00	€ 7.783,45	€ 11.785,00 - 11.010,00

nog in herinnering. "Het had ook al weken lang niet meer geregend en de grond was bekwam om te bewerken, alleen nog wel een beetje aan de koele kant. Binnen enkele dagen na poten

was echter een periode met behoorlijke neerslag voorspeld, waarmee nog enige twijfel boven kwam drijven of dit alsnog het geschikte moment was om te starten. Hetzelfde dilemma hadden we echter het

jaar daarvoor ook en toen hebben we besloten toch te gaan poten. Dat pakte toen achteraf goed uit. Dit keer namen we daarom hetzelfde besluit, wat overigens maar voor de helft van het

Meer kanten op met flexibele teelt en afzet

Wanneer je vroeg kunt beginnen met poten is dat altijd prettig, want dan heb je alvast een voorsprong in de teelt.

demoperceel gold. Door vertraging in de beschikbaarheid van de snarenbedpootmachine kon het poten van de andere helft namelijk niet aansluiten op het vroege tijdstip. Vanwege de neerslag die daarna viel was het pas op 19 april weer mogelijk om hiermee te gaan poten." Bij de vroege pootsessie koos Tramper ervoor om de poters op de ruime afstand van 39 centimeter in de rij te leggen. Aangezien deze al tijdig de grond in zijn gegaan, is daarmee de kans groter om hiervan op 31 augustus afgerijpte fritesaardappelen met voldoende knollengte en onderwatergewicht te kunnen oogsten. Vanwege het latere poottijdstip is besloten de teelt van dit tweede deel te richten op afzet voor de tafelmkt. "Gelet op het feit dat nog genoeg pootgoed beschikbaar was heb ik voorgesteld om maar gelijk de pootafstand te vernauwen naar 36 centimeter. Dat is gelijk aan het advies, en daarmee maak je meer kans op knollen in de gewenste maat voor tafelaardappelen, 40 tot 70 millimeter opwaarts."

Zichtbare verschillen

Vanaf het moment van poten is de groei en ontwikkeling in beide perceelsdelen opgevolgd en dat leverde enkele zichtbare verschillen op. "Allereerst had het vroegst gepote perceel een te verwachten voorsprong in groei. Dat bleef ook zo,

ondanks de koude voorjaarsweken die na het poten volgden", beschrijft Tramper. Het vrij kille weer duurde nog voort tot opkomst van de planten in het later gepote perceelsdeel. "De definitieve rugopbouw in beide perceelsdelen is gelijk gestart na afronding van het pootwerk in het laat gepote stuk. Voor het vroege deel had dat als voordeel dat hierin de onkruiddruk gedurende het teeltseizoen beheersbaar bleef. Dat komt

allereerst doordat bij de rugopbouw hierin al volop gekiemd onkruid aanwezig was en dat is met het freeswerk al flink aangepakt. Beide percelen zijn direct na het frezen gespoten met een bodemherbicide. Daarna kregen we te kampen met een zeer hoge onkruiddruk in alle aardappelpercelen." Om het onkruid te lijf te gaan is nog een keer met een contactherbicide gespoten. "Het enige perceel waarin de onkruiddruk

Wat de saldoberekening volgens de bedrijfsleider Marcel Tramper aantoont, is dat bewaren in de geschetste situatie en geldend voor dit seizoen, nog steeds meer oplevert dan afzet direct affland.

Meer kanten op met flexibele teelt en afzet

onder controle bleef was het vroeg gepote deel van het rooidemoveld. De oorzaak daarvan is grotendeels toe schrijven aan de vroege loofbedekking, die de onkruidgroei onmiskenbaar tijdig heeft helpen afremmen.”

Lastige overwegingen rondom MH-toediening

Voordat de bedrijfsleider naar een toelichting op die opbrengsten gaat, wijst hij nog op de invloed van het doodspuitmoment en het behandelstip met de kiemregulator maleïne hydrazide (MH). Deze teeltmaatregel brengt soms lastige overwegingen met zich mee. Hij geeft aan dat vanwege de goede groeiomstandigheden en het al bereikte moment van de vereiste minimaal gemiddelde knoldiameter van 30 millimeter al op 9 juli MH is gespoten. Voor het eventueel als direct afluand te leveren perceelsdeel met Challenger, af te leveren als tafelaardappel, was dit uiteraard niet nodig geweest. Op dat moment was echter nog niet duidelijk of dat ook de uiteindelijke afzetbestemming zou worden, want dat hing af van de dagprijs op het leveringsmoment. Gelet op de groei na het tijdstip van de MH-toediening denkt de bedrijfsleider achteraf dat de behandeling best nog een paar weken later had kunnen plaatsvinden. Dat zou mogelijk nog wat meer kilogramopbrengst per hectare hebben opgebracht. Voor het gehalte MH in de knollen had dit volgens hem weinig uitgemaakt. Na meting bleek dit 13,6 ppm te zijn. Dat is, ondanks het gunstige moment van toediening, aan de lage kant. Mogelijk ligt dit aan de extreme weersomstandigheden na het behandelstip, een combinatie van droog weer en hoge temperaturen. “Het jaar ervoor met veel koeler en vochtig weer rondom het spuitmoment bedroeg het gehalte 25 ppm in de behandelde aardappelen. 15 ppm is voor een geslaagd effect op de kiemremming het minimaal gewenste gehalte”, weet Tramper.

Saldo na bewaring (nog steeds) hoger

Veertien dagen voor de Aardappeldemodag, week 33, zijn op de twee perceelsdelen waarop de rooidemonstraties

Wie op de Aardappeldemodag geweest is, heeft zelf kunnen zien hoe mooi blank de Challengers waren en daar was goede belangstelling voor.

plaatsvonden proefrooiingen gedaan. Uit de monsternamen bleek dat de vroeg gepote aardappelen, met afzetbestemming de tafelmant, een netto opbrengst hadden bereikt van ruim 62 ton. Het laat gepote deel, met aardappelen voor bestemming frites, kwam uit op net geen 60 ton per hectare. Voor de saldoberekening die Tramper hierop heeft losgelaten zijn deze tonnages aangepast aan het leveringsmoment. Naar schatting zouden de tafelaardappelen voor afluandlevering week 30 dan uitkomen op 55 ton per hectare. Voor levering van tafelaardappelen uit bewaring zou hier gelet op de gewenste maatsortering en het onderwatergewicht vanaf het moment van proefrooiing niks meer bijkomen. De te leveren Challengers voor afzet frites uit het perceelsdeel met de lagere opbrengst zouden, met nog twee weken extra groei tot leveringsweek 32, eveneens op 55 ton per hectare uitkomen. Voor afzet als fritesaardappel uit bewaring zou de Challenger bij doorgroei tot half september nog zeker de potentie hebben gehad om een opbrengst van 65 ton per hectare te bereiken. In de zomer van 2022 bewogen de afluandprijzen voor zowel tafel- als vroege fritesaardappelen zich tussen 20,00 en 25,00 euro per 100 kilogram. Vooral export trok rond week 30 aan de markt in een zoektocht naar de mooiste

partijen tafel- en fritesaardappelen. “Wie op de Aardappeldemodag geweest is, heeft zelf kunnen zien hoe mooi blank de Challengers waren en daar was goede belangstelling voor, en daarvoor ontvingen we een prijs van 24,00 euro per 100 kilogram.” De overige prijzen in de saldoberekening zijn aannames op basis van fysieke en toekomstige prijzen in de bekende marktnoteringen. Minder relevant zijn dan kostenposten als certificering, afschrijving/rente en mechanisatie die daarom voor het gemak niet in de berekening zijn opgenomen. Wat de saldoberekening volgens de bedrijfsleider aantoont, is dat bewaren in deze situatie en geldend voor dit seizoen, nog steeds meer oplevert dan afzet direct afluand. “Zelfs bij tot vier keer hogere energiekosten en hoge uitgaven voor de post kiemremming. Volgend seizoen zou dat wellicht heel anders uit kunnen pakken.” Dat maakt het, volgens de bedrijfsleider, nu juist zo mooi dat je met de keuze van een vrij te telen dubbeldoelras of een ras dat je afluand kunt leveren en (lang) bewaren, gedurende het groeiseizoen tot en met de oogst het afzetmoment kunt bepalen. ●

Leo Hanse